

Nr 3.

Av herr **Leander**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ombyggnad och utvidgning av flottans varv i Karlskrona.

Våra pansarbåtar och flertalet av våra övriga större krigsfartyg ha, som bekant, blivit byggda av enskilda verkstäder. Längre har man dock undrat över, varför kronans egna varv skulle behöva inskränka sig till enbart reparations- och ändringsarbeten. Man har nämligen tyckt, att med de resurser, staten besitter, uppgiften för varven skulle ha kunnat utsträckas att omfatta nybyggnader icke blott av ett och annat mindre fartyg utan även av pansarbåtar.

Av känd anledning har emellertid den tanken slagit djup rot, att staten är bäst betjänt med att överlämna sina arbeten till enskilda. Sant är ju tyvärr, att staten alltför ofta visat sig mindre väl skickad att på ett affärsmässigt och praktiskt sätt driva sina arbeten, som till följd därav dragit oskäligt höga kostnader. Det är dock svårt att inse, varför det alltid behöver vara så eller varför icke jämväl staten skulle kunna följa med sin tid och vid utförandet av sina arbeten tillämpa de metoder och tekniska hjälpmedel, varav privata arbetsgivare begagna sig. I synnerhet borde det vara möjligt att förse kronovarven med ny maskinell utrustning samt i övrigt modernisera dem och sätta dem i sådant skick, att flottans fartyg av alla typer å dem skulle kunna byggas.

Händelser, alltför väl kända för att här behöva relateras, ha visat, att staten måste i sitt eget välförstådda intresse ägna berörda fråga allvarlig uppmärksamhet och vidtaga erforderliga åtgärder för att kunna i fråga om nyanskaffning av krigsfartyg så att säga stå på egna ben. Lyckligtvis erbjuder åtminstone det ena av kronans varv, det i Karlskrona belägna, möjlighet till utvidgning. Bekant är, hurusom helt ny-

ligen en så erfaren och insiktsfull fackman som representanten för den skottska skeppsbyggarfirman Beardmoore & C:o ingenjören Campbell efter sina på ort och ställe gjorda undersökningar uttalat sig högst fördelaktigt om Karlskronavarvets utvecklingsmöjligheter, även om han nödgats konstatera, att det för närvarande icke ens tillnärmelsevis fyller sin uppgift såsom ett effektivt örlogsvarv. Men med anbringande av en ny stapelbädd och varvets modernisering i övrigt för en av Mr Campbell beräknad kostnad av tillhoppa 700,000 à 800,000 kronor garanterade han, att F-båten — vilken frågan vid Mr Campbells besök gällde — skulle ha kunnat byggas lika fort och billigt i Karlskrona som till och med vid varven i Clyde.

Att få Karlskronavarvet moderniserat och användbart för framtida pansarbåtsbygge måste ur alla möjliga synpunkter anses såsom en synnerligen stor fördel. Där finnes en fast och tränad arbetarestam, som under insiktsfull ledning skulle kunna prestera ett såväl i kvantitativt som kvalitativt hänseende lika gott arbete som trots några andra med skeppsbygge sysselsatta arbetare. Karlskrona stad har erbjudit sig att kostnadsfritt upplåta den mark, som måste införlivas med varvet för att bereda nödigt utrymme vid byggandet av större fartyg, samt vidtagna åtgärder för uppförande av arbetarebostäder m. m. Dessa uppoffringar av staden minska helt naturligt statens utgifter vid en eventuell utvidgning och bära därför i sin mån utgöra en maning för statsmakterna att icke försumma tillfället utan fortast möjligt taga itu med varvets ombyggnad och förvandling till ett modernt skeppsvarv.

Med den omsorg rörande statens bästa, som utmärker Kungl. Maj:ts regering, kan man taga för givet, att frågan om möjligheten och lämpligheten för staten att i större utsträckning, än hittills ägt rum, själv bygga sina örlogsfartyg samt om Karlskronavarvets utvidgning för sådant ändamål utgör föremål för regeringens övervägande. Dock finner jag denna angelägenhet vara så pass betydelsefull, att jag ansett mig icke böra underlåta att redan nu lämna även Riksdagen ett tillfälle att uttala sig i ärendet. Detta så mycket hellre, som frågan om Karlskronavarvets iståndsättande givetvis bör ingå såsom ett led i den allsidiga utredning av försvarsfrågan i dess helhet, som för närvarande pågår. Jag tillåter mig alltså vördsamt hemställa,

det Riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i vilken omfattning kronavarvet i Karlskrona må ombyggas och utvidgas för att kunna i vidsträcktaste

mån tjänstgöra vid nybyggnader av pansarbåtar och andra krigsfartyg, samt för Riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 16 januari 1913.

Ulrik Leander.

Nr 4.

Av herr **Holmdahl**, om anslag till utvidgning och modernisering av flottans varv i Karlskrona.

Den utredning, som under sistlidet år verkställdes av den s. k. F-båtskommittén rörande de enskilda varvens anbud å F-båtens bygande, och det utlåtande, som av kommitterade avgavs till Kungl. Maj:t den 2 november 1912, har riktat uppmärksamheten på nödvändigheten för staten att, så långt möjligt är, ställa sig oberoende av den enskilda arbetsmarknaden vid framtida nybyggnad av krigsfartyg. Utan att här ingå på någon närmare redogörelse för de förhållanden, som stodo i samband med anbuden å F-båten — vilka förhållanden dessutom torde vara tillräckligt kända och kommenterade — vill jag endast erinra om, hurusom kommitterade, efter övertägande av vad under utredningen förekommit, uttalat såsom sin övertygelse, att varvens ursprungliga anbud å 6,767,500 kronor högst betydligt översteg »vad som måste anses rimligt och skäligt». Även den reducerade anbudssumman å 6,216,250 kronor, som kommitterade på anförda skäl ansågo sig böra tillstyrka, utgjorde dock enligt kommitterades mening ingalunda ett minimipris. »Möjlighet föreligger sannolikt» — framhålla kommitterade — »att utan allt för stark krympning av beräknad behållning reducera och utesluta vissa poster; och det är otvivelaktigt, att ett anbud avgivet under känslan av stark konkurrens och med livlig önskan att erhålla uppdraget skulle hava satts väsentligt lägre».

Av detta kommitterades uttalande kan man sluta sig till såväl att varvens ursprungliga anbudssumma skulle hava hållits inom mera rimliga gränser, som ock att den avprutning, som sedermera ägde rum,